

»SLOVENE« velja
po pošti na vse strani Jugosla-
vije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . K 240—
za pol leta 120—
za četrt leta 60—
za en mesec 20—
za inozemstvo celoletno K 480—

== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 40—
za inozemstvo 55—

SLOVENE

== Inzerati: ==
Enostopna petstvarica (59 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat po K 6—
poslana itd. po K 9—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 59/9 mm K 15.
Izbeja vsak dan izvezmil
ponedeljka in dneva po praz-
niku ob 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herc. 7583.

Govor dr. Korošca na shodu HPS v Osijeku.

Danes smo prejeli hrvatske liste, ki prinašajo govor dr. Antona Korošca na velikem shodu HPS v Osijeku, na katerem je bilo navzočih tudi mnogo pristašev drugih strank. Govor prinašamo v celoti. Dr. Korošec je izvajal:

V znamenju zlate internacionale.

Velespoštovani gospodje! Politika gleda vedno naprej. Ona je podobna mlademu človeku, ki gleda pred seboj svet bodočnosti. Vidimo pred seboj silno borbo, katero moramo prebiti, kakor zmagovalci, a uspeh naše borbe bo internacionala. Danes se vsa gibanja zvršavajo z internacionalo ter imamo že rdečo, črno in najnovejšo zeleno internacionalo.

Našo internacionalo imenujejo črno, boje se, je od sile in ne vidi, da obstoja danes še ena in to najmočnejša internacionala, ki ogrožava tudi našo mlado državo. To je zlatá internacionala, internacionala zlatega teleta. Ta internacionala je najhujši nasprotnik naše mlade stranke, zato se moramo pomeriti s tem velikanom.

Kapitalizem — zlatá internacionala — ima velik interes na tem, da se naša država ne uredi. Ako je velika draginja, zlato tele raste, ako so v deželi nemiri, si nabira iz njih korist. Pod vplivom kapitalizma se vodi naša notranja in zunanja politika. Zlato tele ima velik interes na tem, da hodi čela naša zunanja politika po krivih potih. Namesto, da bi se sklepale zveze in sporazumi miru, ljubezni in solidarnosti, se sklepajo zveze za oboroženi napad. Ljudska stranka, ki je stranka pravičnosti, ne gleda na naše sosede kot na sovražnike, ona želi dati vsakemu svoje, dočim so sovražstvo in oboroženi spopadi politika kapitala.

Naša mlada država se je pretvorila v silen hram zlatega teleta. To je tudi razlog, da se izvršuje agrarna reforma na splošno nezadovoljnost ljudstva.

Ljudska stranka je za najradikalnejšo rešitev agrarne reforme, ker je njeno načelo, da obstoja sreča države v sreči malih družin, dočim vidi kapitalizem rešitev države v tem, da se obogate ministri. Zemlja se mora razdeliti in ta razdelitev mora ustvariti mala družinska kraljestva. Kdor dela proti temu načelu, ta je protidržavni element.

Nam zaradi našega radikalnega socialnega programa v Belgradu očitajo, da hočemo ustvariti katoliški komunizem. Mi se tega ne bojimo, mi bi bili tudi komunisti, samo ako bi bilo to na srečo države in naroda, ker se ne strašimo gospodarskih sistemov, ampak se najbolj bojimo krivičnosti in nepoštenosti.

Zato stoji naša stranka na stališču socializiranja velikih podjetij, ki se morajo izročiti v roke države, občine ali korporacije. A zakaj je tako težko prodreti s socializacijo? A kako se naj pa ta izvede, ako g. Pašić dobiva od borskega rudnika milijone. Mi smo komunisti, ako zahtevamo, da imej od premožavnikov koristi ves narod in ne samo gg. Pašić in Waifert.

Ali se more po naši želji že sedaj rešiti stanovanjsko vprašanje, ko bi bili pri tem najbolj udarjeni belgrajski ministri, ki imajo v Belgradu na vsakem vogalu svojo hišo? Ne, to ni v prilogi politiki zlatega teleta.

Bankirski kapitalizem ubija našega podjetnika, obrtnika, pa tudi kmeta. Danes obrestna mera v raznih oblikah ne dosega samo 12 in 20 odstotkov, ampak presega že 30 odstotkov. Ako zahtevamo, da se ta kapitalistična podjetja postavijo pod državno nadzorstvo, tedaj smo komunisti, proti katerim je treba uporabiti obznanje.

Ruska socialna revolucija je dobila največ pristašev tako, da je takoj socializirala bankirski kapitalizem. S tem je postavila ta podjetja v službo ljudstva in jih iztrgala iz oblasti zlatega teleta.

Kapitalizem — tega škodljivca in parasita na narodnem telesu mora Ljudska stranka izkoreniniti. Proti njemu smo dolžni iti v boj, ker so v naši stranki tisti, ki trpe, ker je naša stranka stranka trpinov

Cirkus Pašić & Comp.

Belgrad, 11. junija. (Izv.) Današnja seja konstituante se je pričela ob pol 10. uri. Po prečitani zapisnika prejšnje seje so zemljoradniki in komunisti protestirali proti njemu, češ da je nepravilen. Predsednik je dal poslancem Odaviču, dr. Stajiču in Nežiču ukor v zapisniku, radi tega, češ da so povzročili, da je seja bila predčasno prekinjena. Dr. Stajič in Rista Odavič sta se namreč sprla in je dr. Stajič tekom prepira dal Odaviču zaušnico. Dr. Stajič je izjavil, da ne more vkljub ukoru garantirati, da se v bodoče ne bo kaj takega pripetilo v slučaju izzivanja. Za tem je govoril komunist Filip Filipović in je dal v imenu kluba komunističnih poslancev sledečo izjavo: Komunistični poslanci so vložili 5. t. m. na vlado sledeče zahteve: 1. Da se preklic »Obznana«. 2. Da se odpro delavski domovi. 3. Da se dovoli delovanje vsem organizacijam. 4. Da smejo zopet izhajati komunistični listi. 5. Da se dovoli vrnitev vsem, ki so bili izgnani. Ker vlada tem zahtevam ni ugodila, smatrajo komunisti za odveč, da bi še naprej sodelovali v konstituenti. Ker nočejo trgovati z narodnimi interesi, zato bodo zapustili konstituanto in odšli med narod in med njim agitirali tako dolgo, da bo končno tudi sam spregledal in zadal okosteneli reakciji zadnji sunek. S klici: Doli reakcija! Doli z Obznano! so zapustili

in bednikov, za koje se moramo zavzeti in krščanske ljubezni in pravice, katere prapor mi najviše dvigamo. Kdor se noče boriti proti kapitalizmu, za tega ni mesta v naši stranki, ker mi ne potrebujemo tistih, ki se bore za veleposvesta, mi ne potrebujemo hišnih kapitalistov.

Proti hegemoniji.

Toda naš boj se ne omejuje samo na nove svoboščine. Mi moramo skrbeti tudi za to, da čim se borimo za nove, ne izgubimo starih.

Mi smo sodelovali pri ustvarjanju te države, ona je sad naših želja. Zato hočemo raje vsi poleči nego dovoliti, da v tej državi ne bi bili s Srbi ravnopravni tudi Hrvati in Slovenci. Ako pogledamo današnjo upravo in zakonodajstvo, vidimo, da so Hrvati in Slovenci popolnoma zapostavljeni.

V upravi brez bajonetov ni Hrvatov in Slovencev, a upravi z bajoneti se ne smejo niti približati.

Srbi, Hrvati in Slovenci imajo kot reprezentanta regenta. Toda v njegovi okoliščini niti enega Hrvata niti Slovence. On sodi naše razmere samo pod vtisom informacij, ki jih dobiva od srbske okolice. Mi Hrvati in Slovenci moramo zato povzdigniti svoj glas in zahtevati, da pridejo v njegovi okoliščini do izraza vsa tri plemena.

Zakonodajna oblast je v rokah srbskega plemena. Ko bi to pleme bilo državniško, bi iskalo sporazuma z drugima plemenoma, ker je v sporazumu temelj sreče in zadovoljstva v tej državi.

Toda srbski državniki so danes v pijanem stanju. Mi jim ponujamo sporazum, oni se pa kakor pijani smejejo vsakemu sporazumu in žele s svojim centralizmom podjarmiti Hrvate in Slovence. Naša stranka vsekakor ostane zvesta tej državi, toda vodila bo v njej najostrejši boj, da bodo Hrvati in Slovenci s Srbi samo bratje, ne pa njihovi sužnji. Centralizem je gotova stvar. Toda srbski politiki naj nikari ne mislijo, da bodo s sprejeto ustavo naše želje pokopane. Mi bomo tudi po tej ustavi dvignili nov prapor z našimi starimi željami in z najostrejšim bojem zahtevati revizijo ustave tako dolgo, dokler ne pademo ali ne zmagamo.

Med nami je dovolj idealizma, dovolj sposobnosti, da program, ki je edino sposobno ustvariti skladnost v tej državi, popolnoma izvedemo.

Toda nam za zmago ni treba samo kvalitete, nego tudi kvantitete. Priporočam vam, da vzamete v roko zadnjo statistiko hrvatskega naroda, pa boste videli, da je razen srbskih državnikov še en velik sovražnik, ki se imenuje neurav

konstituanto. Za njim je v zmedenem in brezsmiselnem govoru odgovarjal na ta izvajanja ministrski predsednik Nikola Pašić, ki je mrmral nekaj o kapitalizmu in socializmu. Njegovim izvajanjem so se smejali celo lastni pristaši. — Ko je Pašić ves vznosen končal, je v imenu zemljoradnikov dr. Moskovljevič protestiral proti postopanju predsednika, ki je zaključil sejo, še predno je bil izčrpan dnevni red in s tem in drugimi dejanji na prav grob način kršil poslovnik. Nato so vsi poslanci zemljoradniškega kluba glasno protestirajoč zapustili dvorano. — Za tem se je prešlo na dnevni red, toj je na debato o VII. oddelku ustave. Prvi je govoril radikalec dr. Perić, za njim pa dr. Rebac, ki je v imenu Jugoslovanskega kluba plediral za politično in ekonomsko zbornico v smislu predlogov Jugoslovanskega kluba. Po kratkih govorih dr. Vošnjaka in Etbina Kristana je bila seja zaključena in odredjena prihodnja za ponedeljek.

Belgrad, 11. junija. (Izv.) Kriza ustavotvorne skupščine se širi vedno bolj in bolj in se nahaja že prav v akutnem stadiju. Predvsem je temu vzrok postopanje dr. Ribarja, ki po nalogi Pašića šikanira na vse mogoče načine opozicionalne poslance.

Število Hrvatov je od zadnjega ljudskega štetja padlo na korist Nemcev in Madjarov v Sremu. Zato se vi vsi, ki ste prijatelji Hrvatov in Slovencev, ki ste sobojevniki za enakopravnost vseh treh plemen, prizadevajte, da se Hrvati okrepe kvantitativno, a to se bo zgodilo, ako se ljudstvo vrne k zdravi pravici, v kateri je najmočnejše jamstvo za naše kulturne in politične zmagave. Samo v njej je jamstvo, da ne bomo sužnji.

Za svobodo šole in cerkve.

Ko smo se pogačali na Francoskem in v Švici, so nam zastavili srbski državniki pošteno besedo, da v novi državi ne bo hegemonije, nego politična ravnopravnost. A mi vidimo danes, da smo (zaplenjeno) ... Doživeli pa smo še eno razočaranje (zaplenjeno) ... Mi smo se bili dogovorili, da bodo vse vere enakopravne, toda danes ni niti v Afriki take države, ki bi imela take nakane za preganjanje katoliške vere, kakor jih vsebuje naša ustava. Te nakane porajajo absurd, da more vsak državljani neovirano občevati s vojnim azijskim suverenom, ako pa kak katoličan stori greh, radi katerega mora prositi za odvezo papeža, tega ne more storiti tajno — naravnost, ampak se pošlje njegov greh diplomatičnim potom preko pravoslavne ali muslimanskega ministra za vere!

Nočem govoriti o kancelparagrafu, ker je njegova nevtemeljenost in spačenost vsem znana. Dotakniti se hočem le konfesionalne šole. Minister Pribičević goni iz sovraštva proti katol. cerkvi kathehete iz šol in izročja kathehizacije laikom, ki povečini nimajo za to ne sposobnosti ne sploh krščanskega duha. Katoliški stariši v Vojvodini vzdržujejo okoli 400 konfesionalnih šol, želeč da se v njih vzgaja njihova deca. V tem pa pride minister Pribičević, ukine vse te šole in zahteva, naj izroče stariši svoje otroke v vzgojo njemu. Katoličani, organizirani v Hrvatski pučki stranki, bodo vodili proti temu najhujši boj, ker so otroci njihovi, a ne Pribičeviću in Pašiću.

Srbski državniki so šli v svojem sovraštvu puoti katoličanom tako daleč, da so zapostavili tudi njihovo duhovščino. Prišpevki, ki jih daje država duhovnikom, so tako razvrščeni, da največ dobe pravoslavni duhovniki, potem muslimanski hodže, a se-le nato katoliški duhovniki; kakor da bi katoličan potreboval manj nego pravoslavni duhovnik ali muslimanski hodža. Oni ne ljubijo naše cerkve, zato smo imeli toliko nepriklj, da smo mogli končno zadostiti splošni želji našega ljudstva in postaviti škofa Aksamovića.

Ko sem bil jaz minister in je šlo za imenovanje kakega njihovega škofa, sem

bil vedno tako takten, da dotičnim sejam nistem prisostvoval, kajti smatral sem, da ni oportuno, da bi katoličani odločevali, kdo bodi pravoslavni škof. Ko se pa gre za imenovanje katoliškega škofa, je pa po neuvidevnosti srbskih državnikov prišlo do te anomalije, da ga nameščajo ljudje, ki se sploh ne brigajo za naše potrebe.

Ljudska stranka je napovedala vsem neizprosni boj in ona bo v tem boju neizprosni boj in ona bo v tem boju vztrajala in se borila za svobodo zapostavljenih stanov, za svobodo vere, cerkve in šole in za ravnopravnost Hrvatov in Slovencev.

Primorje zahteva avtonomijo!

Odhod primorskih poslancev v Rim.

Gorica, 8. junija 1921.

Danes zvečer odhajajo naši poslanci v Rim. Prvi, ki so prejeli nalogo od ljudstva, da odhajajo zagovarjati njih pravice, kar ne bo ravno lahka naloga. Odhajajo tiho, da ne vzbude suma, ker bi jih potem lahko sprejeli tudi fašisti. Vsa srca primorskih Slovencev pa so z njimi, vanje polagajo vsa svoja upanja, da jim skliče vaje se na zakon, ki je kršen na vseh poljih, olajšajo težek položaj.

Tudi Italijani mislijo na naše poslance. Saj bodo v marsičem, če bo odločilna pravica, ki jo ima poslanec kot tak, odločevali tudi kar se tiče njih. Vsem je posebno na srcu avtonomija. Ne vemo natančno, kaj nesejo naši poslanci s seboj v Rim, toda to vemo, da njih delo ne bo obstajalo samo iz borbe za nekatere jezikovne pravice, kot so hoteli razbohnati laški listi. Vprašanje avtonomije vznemirja v prvi vrsti vse Primorce. Naš cilj je narodna avtonomija. Te bodo težko še dali. Toda do tedaj si bomo poizkusili priboriti vsaj avtonomijo celega Primorja skupaj. Vsi pa so prepričani, da so pokrajinske avtonomije v prejšnjem obsegu gotova stvar. Gre samo za to, kako bodo izvršene. Nekateri se hočejo že pogajati na ta način, da bi imeli Slovenci v bodočem deželnem zboru enega poslanca manj kot Italijani. Če bi to molče dovolili, bi bili v obraz dejstvu, ki se je pokazalo dne 15. maja, da je večina dežele slovenska. Na vsak način je to vprašanje, ki nas bo v bodoče pretresalo najhujše.

Zanimiv slučaj se je zgodil zadnjič. Če se ne motim, je idrijski komisariat dal nalogo županstvu, da naj kupijo italijanske zastave z grbom v sredi, a brez plavega ovoja (okrog grba), kar sicer z ostalimi barvami harmonira prejugoslovansko. To je smešno in žalostno obenem. Kmalu bodo poljskim cveticam prepovedali modro cvetsti. Ali ne vedo, da je tak ukaz proti zakonu? Seveda, če je radi tega Italija v nevarnosti ...

Zanimivo je tudi, da so se bali rdečebelne zastave, ki so jo bili izobesili otroci nekje v Brdih. Sneli so jo in prinesli italijansko, katero so nasadili na drog, pri tem pa grozili s samokresom in klofutali ljudi.

Na zadnjem prazniku (»dello Statuto«) so v Sežani prisilili izobesjanje zastav; g. učitelj Pahor je pa moral govoriti ob tej priliki. Tudi po Postojni so rogovili in zamazali poslancu Lavrenčiču hišo. V Vipavi so baje prisilili župana, da je razobesil zastavo.

Misel na francosko-angleško-nemško zvezo.

Kakor smo že kratko poročali, je angleški minister za kolonije Churchill v Manchesteru govoril o potrebi sporazuma med Francijo, Anglijo in Nemčijo, da se svetovni mir ohrani. Ker je govor jako važen, podamo tu kratek izveček. Mister Churchill je izjavil:

Čeprav Nemčija zaveznikom dolguje velike vsote, se v gospodarskem oziru nasprotno nahaja v veliko bolj ugodnem položaju nego zavezniki. Razmere ji dovoljujejo, da razvija svoj izvoz, kar ji pridobiva veliko odjemalcev na svetovnem trgu. V kolikor ta izvoz pripomore k temu,

da Francija povzdigne svoje opustošene kraje, je to zaenkrat le dobro, nasprotno pa uvoz velike množice nemškega blaga v Anglijo pogubno vpliva na angleško nacionalno industrijo. To pa velja tudi za Ameriko. V kolikor Nemčija povečuje svoj izvoz, v toliko se njena industrija obogati in se na škodo naše razvija. Če se Nemčiji v teku prihodnjih 50 let posreči, da poravnava vse dolgeve, bo to znamenje, da se je polastila trgov celega sveta in z nemško produkcijo ter izvozom se potem ne bo mogla nobena država meriti. Nasprotno pa bo Amerika, če iztirja od zaveznikov vse njihove dolgeve, runirala svojo lastno zunanjo trgovino. Zato je treba z gospodarskim razvojem Nemčije resno računati. Razumljivo je, da razpoloženje nemškega naroda Francijo zelo vznemirja, toda zle posledice tega stanja se dajo odvrniti le, če se najde sporazum z Nemčijo samo. Na Angliji je, da Francijo z Nemčijo zbliza, tako da bo Francija na eni strani pomirjena, Nemčija pa bo na drugi strani uvidela, da se z njo pravično postopa, vsled česar se bo sovražnost do Francije mogla znatno omiliti. Samo eno sredstvo je, da se ustvari v Evropi ravnovesje: resnični mir med Anglijo, Nemčijo in Francijo. Seveda se mora angleška javnost vmisli v položaj Francije, ki se nahaja okoli v oko pred Nemčijo, katera kljub vojni presega Francijo po številu prebivalstva skoraj za polovico. Ker Francija ni dobila od Anglije in Amerike nobenih trdnih garancij za slučaj, če zopet nastane takšen položaj kakor je bil l. 1914., je razumljivo, če s skrbjo gleda v bodočnost, kaj bi se moglo zgoditi ne čez 10, ampak čez 20 ali 30 let.

Govor je bil sprejet z velikim odobravanjem.

Poljska.

Warszawa, 8. jun. 1921.

Poljska ministrska kriza.

Rekonstrukcija Witos-ovega kabineta se ima vršiti tekom 8 dni po načrtu strank, ki ga je Witos sprejel. Minister javnih del bo Ludovik Darowski, ravnatelj oddelka v trgovskem ministertvu, in minister za prehrano Michalski, župan mesta Kalisza. Na največje težkoče pa je zadelo imenovanje zunanjega ministra; od kandidatov, navedenih v poljskem časopisu, pride resno v poštev le še poslanec Wroblewski. S Paderewskim, ki so ga predlagali svojčas narodni demokrati, druge stranke niso nikdar računale; ko je še izjavil ministrski predsednik Witos, da v slučaju daljega kandidiranja Paderewskega demisijskino, je narodna demokracija objavila, da ne smatra to kandidaturu neobhodnim pogojem za vladno sodelovanje narodnega kluba. Potemtakem ta epizoda lahko velja kot končana. V političnih krogih se utrjuje prepričanje, da bo predsednik Witos predlagal klubom Jana Dabskega, ravnatelja splošnega oddelka v zunanjem ministertvu. Vsekakor je pa izključena ponovna kriza radi tega vprašanja.

Iz mažarske zbornice.

Budimpešta, 11. junija. V narodni skupščini je izjavil finančni minister Hegedüs, da je bilo doslej zamenjanih bankovcev za 11.700 milijonov in da bo samostojni mažarski bančni zavod začel poslovati menda 4. julija. Kurz mažarske krone se bo gotovo še izboljšal. (Živahno odobravanje.) Poslanec Schandl je vprašal ministra za zunanje posle, če mu je znano, da pripravljajo jugoslovanska oblastva končnoveljavno okupacijo v občinah pod Szegedinom, ki so bile v trianonski

mirovni pogodbi prisojene Mažarski. V teh krajih posluje srbska administracija. Interpelant želi pomirjenje glede tega, da se te Mažarski pripadajoče občine v smislu trianonske pogodbe postavijo pod mažarsko administracijo. Interpelacija se odda ministru za zunanje posle. — Poslanec Somogy opozarja na stiske, katerim so izpostavljeni mažarski državljani v nasledstvenih državah. Govornik vpraša ministrskega predsednika, če je vlada pripravljena mažarske državljane napram nepravičnim in protizakonitim odredbam v nasledstvenih državah, ako treba ščititi potom retoriji. Interpelacija se izroči ministrskemu predsedniku.

V dobi nasilja in brezpravnosti.

Kako se izvaja agrarna reforma.

V občini Žužemberk je naša deželna vlada ustanovila turški vilajet. Tukaj ne drži nobena postava več, naši pristaši so postali brezpravni. Državni uradi so postali le izvrševalni organi liberalne klike, ki se skuša z nasiljem, ovajanjem, tožbami in podkupovanjem ohraniti na površju. Ljudstvo je na milost in nemilost izročeno tej kliki, vlada jo podpira, ker skuša s tem rešiti vsaj zadnje ostanke liberalizma v tej občini. Ta klika in vladni organi ljudstvo naravnost izzivajo in žalijo. Vsako vpoštevjanje ljudske volje ji je tuje. Brez razlogov in protipostavno so ljudstvo vzeli avtonomijo občine in na čelu občine postavili za gerenta moža, o katerega preteklosti raje molčimo. Pri zadnjih občinskih volitvah je ljudstvo z veličastno manifestacijo obsodilo nasilje vlade in vzdignilo na ščit svoje svojega zaupanja. Mesec dni je že minilo od volitev, povsod imajo že nove župane, pri nas pa nemoteno pašu še dalje gerent in izziva ljudstvo. Če potrebuje kak naš pristaš podpis županstva, ga ta vladni ljubljeneč dosledno odklanja v očiten dokaz, da smo v državi državljanji dvoje vrste: eni, ki imajo samo pravice, to so liberalci, drugi, ki imajo samo dolžnosti in pa to pravico, da naj mirno in potrpežljivo prenašajo nasilja, krivice in izživljanja. To so pa naši pristaši. Državljanje dvoje vrst so pač poznale stare azijske države, v naši državi teh azijskih manir pa ne bomo trpeli. Spoštujemo avtoriteto in majesteto ljudstva, zato zahtevamo, da oblasti, pa naj bodo katerekoli, spoštujejo zakon in pravice ljudstva. Zato se naj vlada ne igra več z ljudstvom in naj ne zavlačuje volitve župana.

Politični oblasti je prihitela na pomoč tudi direkcija za agrarno reformo. Politično nasilje ni zlomilo ljudske volje, poskusili so z gospodarskim pritiskom potom direkcije za agrarno reformo. Tudi ta državni urad se je vpregel v politični voz naših samostojnih liberalcev. V naši občini ležijo posestva kneza Auersperga, ki spadajo v agrarno reformo. V smislu naredb o vzkupodaji zemlje dobe zemljo v prvi vrsti mali poljedelci, ki jim zemlje primanjkuje, v drugi vrsti šele tudi obrtniki, ki se bavijo tudi z obdelovanjem. V smislu naredb je naš agrarni odbor tudi najvestneje ravnal in se je na vse opravičene kar najvest, neje oziral. Pravičen in dostojen človek mu ne more v resnici očitati niti najmanjše pristranosti. Nekateri podštantani samostojenci so se pa kljub temu proti tej razdelitvi pritožili na agrarno direkcijo v Ljubljani. Prvotno je naša direkcija vse v redu in je pritožbo na splošno v celoti zavrnila, le v par malenkostnih primerih je korigirala razdelitev po žužemberškem agrarnem odboru.

Po naredbi bi bila torej stvar končnoveljavno odločena, prizadeti bi morali pri-

ti postavno do svojih zakupov. Ko bi se to zgodilo, ne bi bili v vilajetu žužemberškem. Podžgani po znanem človeku so se nekateri znova pritožili na agrarno direkcijo. Dični agrarni poverjenik, o katerem bomo seveda primorani še natančneje govoriti, je postavil postavno na glavo in je zavrgel svojo prvotno odločbo. Izdal je nov ferm, da naj trije kmetijski strokovnjaki končnoveljavno razdele zemljo med ljudstvo. V dekretu solzavo razklada določbe naredb in zagotavlja, da bodo ti trije strokovnjaki strokovnjaško razdeljevali zemljo. Dopusča jim, da lahko vprašajo tudi zastopnike ljudstva za svet, odločitev pristojna pa le njim samim. Kmetijski strokovnjaki so res prišli in so tudi salomonsko razsojali. Preko določb svojega pooblastila so delitev zemlje izročili popolnoma v roke našim političnim nasprotnikom. Pritegnili so dva samostojneža, potem milostno povabili še dva naša, na čelo so postavili pa »nevtralnega« osebno, predstavnika liste JDS nekega Jeršeta. Tako je bila torej družba skupaj, ki je delala po političnih namenih samostojnih liberalcev in trije famozni strokovnjaki so dajali temu političnemu delu svoj blagoslov.

Sedaj pa čujte, kako so ti zaupniki ravnateljstva agrarne reforme kot ekspozentje liberalcev zemljo delili in »popravljali« sklepe žužemberškega agrarnega odbora. 1. Marija Pehani je dobila od agrarnega odbora polovico njive. Sedaj so ji znatno navrgli. Dobila je nad 61 arov zemlje. Ta gospa pa dobi najemnine za gostilno mesečno 1200 K, pred kratkim je pa podedovala 200.000 K. Ta je brez dvoma »potrebna«, da se ji da še več zemlje in se s tem prikrajšajo drugi, ki ima' o po osem otrok, pa par pedi zemlje. 2. More Alojzij ima približno dva orala lastne zemlje. Agrarni odbor mu je dal travnik v obsegu 24.61 a. Ta travnik so mu vzeli in mu dali drugega v obsegu 15.94 a, kjer raste prav zanič trava. More je invalid in ima dva otroka. Njegov travnik so oddali samcu. Fr. Smeketu, katerega oče ima 35 oralo zemlje. 3. Glavič Nace ima osem otrok. Agrarni odbor mu je dal travnik v obsegu 33 arov. Kmetijski strokovnjaki so mu ga vzeli in ga dali čevljarju Francetu Glihi, ki ima že od agrarnega odbora njivo v najboljšem stanju, obsegajočo 31.64 arov. Poleg tega ima precej svoje zemlje in eno samo odraščeno dekle. 4. Anton Perko ima čisto malo svoje zemlje, pa se peča samo s kmetijo. Njemu so vzeli vse in prej njemu oddeljen travnik (25 a) so dali zidarju Janezu Kustrinu, kateremu so že prej dali njivo v izmeri 39.60 a. 5. Siromašnemu poljedelcu Martinu Hrovatu so vzeli travnik (25 a) in ga dali mlinarju Alojziju Zupančiču. 6. Longar Janez ima svoje zemlje nad 8 oralov, je tesar, agrarni odbor je dal njemu, oziroma sinu travnik 26.57 a. Sedaj je dobil še 52 a. 7. Jerše Ivan je gostilničar in izvošček. Oskrbo ima pri očetu, državnem uradniku z 72.000 letnih dohodkov. Ta Ivan Jerše ima 4 orale svoje zemlje, od agrarnega odbora je dobil že prej 40 a travnikov. Sedaj so mu dodelili še za 33 a travnika. 8. Peter Mohorel je orožnik s pokojnino 2400 K mesečno; poleg tega je urad. posojilnice z mesečno plačo 1000 K. Svoje zemlje ima 4 orale, agrarni odbor mu je v svoji tenkovestnosti in strankarski obzirnosti dodelil še travnik od 12 a. Sedaj so mu dovolili še 19 a travnika, ki so ga vzeli revnemu invalidu Franu Košičku, našemu volivcu. 9. Veliki vrt Auerspergov v Žužemberku ostane ves gostilničarju Francetu Pehaniju, ki ima 5 oralo lastne zemlje in ki je pred kratkim podedoval 200.000 kron.

Tako je torej trojica kmetijskih strokovnjakov, poslana v Žužemberk, da deli

pravico, izvrševala politično voljo samostojnih liberalcev. Agrarna reforma je služila za političen pritisk. Ljudstvo ima trezno sodbo in pazno oko. Ko pričakuje pravico, mu delijo krivico. Ko želi gospodarskih dobrin, da se malo opomore, mora videti, da služi tudi agrarna reforma kapitalistom. Mi delamo za vso to pristranost dr. Lukana osebno odgovornega. Mera je polna!

Politične novice.

— Izvolitev ljubljanskega župana. Starosta ljubljanskih občinskih svetnikov, g. ravnatelj Jeglič nas je obvestil, da naše tozadevno včerajšnje poročilo ni bilo točno in je popraviti v toliko, da je mestni magistral predložil deželni vladi poročilo o izvolitvi župana s prošnjo za Najvišje potrdilo.

— Zadnja posledica valutne reforme. Demokrat dr. Krizan, ki za odsotnosti finančnega ministra vodi finančno ministertvo, se je požuril, da izda dekret, s katerim se tudi uradno odpravi krona kot računski enota v našem narodnem gospodarstvu. Jasno je, da se bo kot posledica te naredb razlil nad naše kraje val neznosne dražnje. Ljudje se že zdaj orientirajo na dinarsko enoto, pri čemer v svojem interesu seveda pozabljajo, da je dinar štel dozdej 4 krone in kaže se tendenca, da se nastavlja za ceno toliko dinarjev, kolikor je stvar preje stala krona. To je bilo še vselej in povsod tako, kadar se izvrši tak neposredni prehod. Če bi se bila svojčas izvršila pravičnejša relacija med krono in dinarjem, bi danes posledice prehoda iz računanja na krone k dinarskemu zaračunavanju bile seveda neprimerno manj občutne. Najnovejša naredba finančnega ministertva je zadnja posledica nesrečne valutne reforme, ki jo je zagrešila demokratska vlada pod finančnim ministrom dr. Veljkovičem, in če se bo zdaj pokazalo, da dražinske doklade, ki so se zdaj zvišale, ne bodo zadostovale, bodo ljudje vedeli, kdo je temu kriv. Sedanje plače in doklade se bodo zopet izkazale kot premajhne — primeri z narastkom dražnje, ki ga je gotovo pričakovati, ker se bo naredba finančne uprave splošno izrabila, da se cene življenjskim potrebščinam umetno navijejo. Značilno je, da demokratski časopisje naredbo samo beleži, ne da bi jo količjak komentiralo. »Slovenski Narod«, ki je početkom l. 1920 tako vneto nastopal proti relaciji 1:4, danes molči, dasi je naredba v bistveni zvezi s svoječasnno valutno reformo.

— Ogrsko vprašanje se je ob priliki ratifikacije trianonske pogodbe 8. t. m. v francoski zbornici obširno diskutiralo. Znan prijatelj Jugoslovanov Auguste Gauvain meni, da ta debata ni bila dovolj odločna. Madjarski magnati se z vseini silami trudijo, da Francijo polagoma pridobe za revizijo trianonske pogodbe v škodo nasledstvenih držav bivše avstroogrske monarhije in sicer na ta način, da francoskemu velekapitalu ponujajo velike koncesije zlasti na polju eksploatacije železniških prog itd. Na ta način upajo, da bi se mogla vendarle doseči restavracija Habsburžanov in povečanje ogrskega teritorija, seveda hočejo s tem utrditi tudi nadvlado magnatstva v deželi. Francoska zbornica je madjarske želje in namene desavuirala; bilo pa je želeto, da bi bila še bolj podčrtala svoje stališče. Francija se ima, pravi Gauvain, nasloniti ne na ogrsko magnatstvo, marveč na kmetске sloje, ki si žele miru s svojimi sosedi, ki so zvesti zavzniki Francije.

Naročajte 'Slovenca'!

LISTEK.

Stanko Vurnik:

Nekaj umetnostnih vprašanj, ki so danes aktualna.*

Umetnost je izraz gotove dobe, je ogledalo duševnega razvoja in kulture gotovega časa. Cilj umetniškega stremjenja je bil vedno isti, izpreminja se le oblika in način pojmovanja izražanja lepega v smislu zahtev dobe in vedno napredujoče kulture. Če hočemo torej presoati kako umetnost, se moramo nujno prestaviti v okus in stopinjo razvoja dobe, v kateri je umetnina nastala. Napačno bi bilo presoati umetnost prejšnjih dob s stališča umetniškega razvoja našega stoletja, kakor tudi, če bi kdo hotel napram vsej, t. j. stari in novi umetnosti zavzeti enotno stališče, ker pogoji niso bili povsod enaki in ker mo-

* Objavljamo z veseljem nadaljnji članek o 19. slovenski umetnosti razstavi, prepričani, da bo dobrodošel v sedanji javni diskusiji, čeprav ne dvomimo, da bo v svojih teoretskih izvajanjih vzbudil kritiko. Zaradi jasnosti bi bilo zelo želeto, naj bi se oni pojmi, ki jih kritiki vedno nanovo rabijo (impresionizem, ekspresionizem, futurizem, simbolizem, kubizem itd.) in ki so bili ponovno povod nespo- razumljenj, točno fiksirali. Diskusija bi bila potem uspešnejša. — Uredništvo.

ramo upoštevati, da je bila stopinja kulture različna in duh časa drugačen. Kakor življenje je treba presoati tudi umetnost: življenja ne moreš stlačiti v geometrično ponazorjeno formulo, tudi umetnosti ne moreš, ker je živa in raznolika kakor življenje, kateri pripada: Impresionista sodi po tem, kako je rešil svojo nalogo kot impresionist, kako sam pojmuje izražanje lepote, ekspresionista z njegovega stališča in simbolista s simpolističnega. Estetika je veda, katere slaba lastnost je ta, da je danes sploh še ni. Zatorej ne moremo trdit, da je ta ali ona umetniška teorija a priori pogrešena. Umetniška kritika je pravilna in objektivna, če presoja umetnine z ozirom na vrednote, ki so zapadene v njih. Te vrednote pa so produkt umetniške potence, t. j. sile ustvarjajoče umetniške osebnosti in stopinje popolnosti, s katero je rešen problem izraza.

Katera umetniška teorija je pravilna? Kar se tiče impresionizma, so zadnje čase od strani zastopnikov najmodernejših struj v javnosti pojavili mnogi zmotni nazori, češ da je impresionizem brezdušen in da sploh ni umetnost. Ta sodba je nepravilna. Impresionist se je ljubeče odklenil narave in se poglobil vanjo, ker je v njenih barvah in luči našel sredstvo, s katerim je lahko izrazil svoje razpoloženje. Impresionist je naravo stiliziral in idealiziral prav v smislu tiste klasi-

definicije: »Lepota je slika stilizirane in idealizirane resnice.« Tak impresionizem je izraz fizioplastične umetnosti in je prav tako upravičen, kakor druge teorije, na podlagi katerih je mogoče s pomočjo materije ponazoriti človekovo razpoloženje ali misel. Seveda nekateri impresionisti (Millet!) so šli v ljubezni do barvnih in svetlobnih pikantnosti tako daleč, da jim je postal problem luči in barve končni namen, da so jeli sploh zanemarjati ideoplastično stran v umetnosti in so slikali samo še »motive«, ki so nudili zamotane svetlobne probleme in rafinirane barvne efekte. Tak impresionizem predstavlja popolno fizioplastiko, naivno občutenje ob naravi. Žal, da je danes še silno veliko impresionistov, ki so res brezdušni, ali velika večina je dobra. N. pr. Kambičeva dela na naši XIX. umetniški razstavi! Kaj niso »Mlinska struga«, »Motiv iz Ljubljane« in »Bled« lahke lirične pesemce v melanholičnem, temnomodrem molu? In kaj je z Jakopičev »Za gospodarja«, kaj z Groharjevo »Delo na polju«, kaj Vavpotič in Jama? Sodba, da je impresionizem a priori pogrešek in ne umetnost, je popolnoma napačna in krivična ter priča o nezrelosti čuta za presojanje umetnostnih vrednot in pomanjkanju reproduktivne zmožnosti. Res je, da je današnji duh časa bolj naklonjen ekspresionističnim teorijam, ker išče čim najgloblje poglobitve

v duševnosti in posebno zahteva umetnosti, ki poudarja refleksivni moment, a! vsled tega impresionizmu, kot umetniški teoriji, ki je zmožna izražati človekovo občutje, še vedno ne gre odrekati pravice do eksistence. Impresionizem je po drugod danes že iz mode, pri nas pa je umetnost pol preteklega časa in raditega se nekaterim našim vročokrvnim mladim, ki hočejo biti za vsako ceno v prvi vrsti »moderni«, šele potem pa umetniki, ne zdi več umetnost. Če se potemtakem postaviš na stališče futurizma ali simbolizma, se ti s tega stališča tudi ekspresionizem ne bo zdel več pripravna teorija izražanja, ker ti bo vse preveč omejen, navezan na naravo in preprost.

Kaj pa ekspresionizem, ki se danes posebno od strani zastopnikov realizma in impresionizma toliko napada? Ali je ta teorija upravičena? Ali more v materiji izraziti misli in čustva? Ali je sploh umetnost in ne samo duhovito igranje? Poglejmo. Na XIX. umetniški razstavi so razstavili ekspresionistične umotvore G. A. Kos, F. Tratnik in brata Kralja. Izmed teh je najzmernejši in najkonkretnější Kos, ki učinkuje z neodoljivo silo izraza v očeh, obrazu in z ozadjem. Njegova izražalna metoda je nekaj verizem, ki še ni zavrgel naravnih oblik. »Portret v rdečih barvah« je živ, ima svoj temperament in svoje vroče čustvovanje, ki je

Dnevne novice.

— Regent Aleksander se bo, kakor se govori v belgrajskih poučenih krogih, dne 20. t. m. vrnil s svojega potovanja v inozemstvu.

— Za dekana v Bovcu na Goriškem je bil imenovan g. Andrej Klobučar, dosedaj kurat v Logu. Svoje novo mesto je nastopil dne 2. junija.

— S. O. v škof. gimnaziji v št. Vidu priredi 16. junija v proslavo godu presv. škofa dr. Antona Bonaventura Jegliča Kralja Ojdpia. Grški spisatelj Sofokles, poslovenil Fr. Omerza. Prvič so uprizorili Kralja Ojdpia ok. 1. 429. pr. Kr. v Atenah. Vse zборе s spremljevanjem klavirja, violine in flaute uglasil Marij Kogoj. Da se pokrijejo veliki stroški, se prostovoljni darovi hvaležno sprejemajo. Začetek ob 3. uri popoldne. Prestava drame je izšla v X. letniku Mentorja 1. 1917/18. Drama se ponovi v nedeljo 19. t. m. ob istem času proti vstopnini.

— Volitev županov v župniji Komenda pri Kamniku: Občina Suhadole: župan Janez Marin in oba svetovalca SLS; občina Križ: župan Franc Kosec in oba svetovalca SLS; občina Mlaka: župan Franc Seršen in oba svetovalca SLS; občina Klanc: župan Franc Koritnik in oba svetovalca SLS; občina Nasovče: župan Franc Jap; občina Moste: župan Andrej Mrše, pristaš SLS.

— Iz Tržiča. Dne 9. junija je bila v Tržiču volitev župana in oba svetovalcev. Izvoljen je po kompromisu socialistov s kapitalistično JDS za župana Ivan Lončar JDS in še dva liberalna svetovalca Globčnik in Jelenc; socialistom so dali še enega svetovalca t. j. Bukovnika. Zvečer so vsa liberalna društva napravila novemu županu podoknico in sicer požarna brambura, v imenu katere ga je pozdravil g. Bobak z naslovom: »Dragi gasilec!«, kar so nekateri imeli za značilen pozdrav z ozirom na to, kar se je vršilo po podoknici. Pozdravljalo ga je tudi »Bralno društvo in »Sokol«. — Ob tej priliki volitve župana bi spomnili samo na nekaj. Ob času občinskih volitev so socialisti prenašali od »Tonca« do volivnega prostora velikanski plakati, nad dva metra dolg, z naslovom: »Krščanski delavci prodani! In sicer komu? Verižnikom, kapitalistom itd!« — G. Snoj! Kaj bodo vendar rekli sedaj vaši delavci, ko vsebina tega plakata velja njim! Kdo je torej prodal delavce kapitalistom in verižnikom, ali JSDS ali »Delavska zveza«? »Na to si bo vsak pameten delavec lahko točno odgovoril! Torej z SLS niste hoteli iti, češ so obrtniki zraven, ko ima SLS vendar šest delavcev v odboru, šli pa ste skupaj z JDS, ki nima nobenega delavca med svojimi odborniki! In potem pa še farbate svoje delavce, da so kršč. delavci prodani kapitalistom! Prišel bo čas, ko se bodo take laži masčevale in delavci bodo spregledali! Koliko bo pa Snoj delal za delavca proti kapitalistom, o tem se pa, kot piše »Naprejš«, »marsikaj šepče na uho« in razočaranja niso izključena!

— Sprememba v ravnateljstvu Jadranske banke. Novi ravnatelj Jadranske banke v Ljubljani, g. C. Kamenarović, nam je poslal nastopno izjavo s prošnjo, da jo priobčimo: »Jadranska banka je bila in ostane čisto naroden in nestranski denarni zavod, ki kot tak ne stoji pod vplivom kakršnekoli politične stranke. Dosledno temu se na sejah upravnega sveta Jadranske banke ni storil ni eden političen sklep in sploh nikdar o političnem strankarstvu na teh sejah ni bilo govora. Ravnatelj C. Kamenarović je upravljal zavod pred vojno in je odložil po nje izbruhu dogovorno z upravnim svetom upravo zavoda, da ta ne

simbolizirano z rdečo barvo. In, kaj ne vidiš, kako se na »Portretu filozofa« tam na ozadju trgajo misli, se zlivajo in gnetajo in presnavljajo iz teme v svetlobo, iz merenice v resnico? Najbolj živ je pač »Portret matere«. Zagledaš se v tiste njene oči in ne moreš proč. Vedno topleje ti je, tako božajo s svojega čokoladnomehkega ozadja, ki je kakor zametata dobrot. Ko se pri drugih slikah utrdiš, te noga mehote zanese nazaj, da se spočiješ ob tistih očeh, in ko greš, si kar ne moreš kaj, da bi se še enkrat ne ozrl vanje, ki so tako dobre in materinske. Menim, da Kosovemu ekspresionizmu nihče ne bo odrekal upravičenosti, ker je zmožen, da se v njem udeležuje umetniška osebnost v najvišji meri.

Nekoliko bolj abstrakten je F. Tratnik. Ta je združil v sebi impresionista, pesnika v barvnih akordih z ekspresionizmom, pevčev misli. Njegova odlično najboljša in najbolj njegova je »Slepa«, ki je tako emocionalna kakor n. pr. Beethoveva mesečinska sonata, s katero ima skupno tudi misel. Ekspresija slepe sta izraz v obrazu in mavrični solnčni žarek, ki ga slepa ne vidi, ali ga čuti. Tako enostaven je tisti ekspresionizem, da sugerira silo glasbenega umetvora in ne slikarskega. V »Pianissimu« te obveje raznežnost, ki podrti iz končnega morenda mehkega Chopinovega nokturna. Tiste Ahasverove oči v »Lastnem portretu« pripove-

dujejo dolgo povest in bolna poglavja iz življenja umetnika. In kaj »Blazna«? Kaj iz vihrajočih linij »Beguncev« ne vpije vse prokletstvo izgnanstva in obupa?

Tratnikov ekspresionizem je primeren izraz notranjega elementa umetnine, ki je produkt umetniške potence ustvarjajočega genija.

Brata Kralja sta problem zase. Njun ekspresionizem je abstraktniji od Tratnikovega in še bolj abstrakten od Kosovega. Brata Kralja iščeta novih zakonitosti pri izražanju ideoplastičnega posebnosti v elementih upodabljanja, iščeta izraza z ekspresijo linije in ploskovnega efekta, starejši Kralj tudi že v barvnem simbolizmu.

Tako skušata doseči ideal umetniškega izraza našega časa, t. j. neodvisnost od današnje, t. j. narave in njenih oblik (brezpredmetna umetnost) in zenostavljenje oblik do skoro integralnega. Toneta Kralja »V zatonu življenja« bi se v nobeni drugi panogi umetnosti ne dala tako učinkovito izraziti. Njegove radiranke so gorke lirčne pesmice, vse polne naivnih čustev pa tudi globokih misli. Ekspresionizem, ki stremi po najvišjem in najglobljem, si posebno ugaja v religioznih motivih, ki so tako polni čustva in svete mistike, da kar kriče po izrazu. »Križani« in »Študije za cerkev v D.« so ideal današnje religiozne umetnosti. Ena izmed najboljših reči mlajšega Kralja je nedvomno »Obupa«, ki je naravnost najkristalnejši ideal modernega izražanja.

dujejo dolgo povest in bolna poglavja iz življenja umetnika. In kaj »Blazna«? Kaj iz vihrajočih linij »Beguncev« ne vpije vse prokletstvo izgnanstva in obupa?

Tratnikov ekspresionizem je primeren izraz notranjega elementa umetnine, ki je produkt umetniške potence ustvarjajočega genija.

Brata Kralja sta problem zase. Njun ekspresionizem je abstraktniji od Tratnikovega in še bolj abstrakten od Kosovega. Brata Kralja iščeta novih zakonitosti pri izražanju ideoplastičnega posebnosti v elementih upodabljanja, iščeta izraza z ekspresijo linije in ploskovnega efekta, starejši Kralj tudi že v barvnem simbolizmu.

Tako skušata doseči ideal umetniškega izraza našega časa, t. j. neodvisnost od današnje, t. j. narave in njenih oblik (brezpredmetna umetnost) in zenostavljenje oblik do skoro integralnega. Toneta Kralja »V zatonu življenja« bi se v nobeni drugi panogi umetnosti ne dala tako učinkovito izraziti. Njegove radiranke so gorke lirčne pesmice, vse polne naivnih čustev pa tudi globokih misli. Ekspresionizem, ki stremi po najvišjem in najglobljem, si posebno ugaja v religioznih motivih, ki so tako polni čustva in svete mistike, da kar kriče po izrazu. »Križani« in »Študije za cerkev v D.« so ideal današnje religiozne umetnosti. Ena izmed najboljših reči mlajšega Kralja je nedvomno »Obupa«, ki je naravnost najkristalnejši ideal modernega izražanja.

Štalske novice.

š Čuden strel. Iz Maribora poročajo: Dogodek, ki smo ga včeraj pod tem naslovom opisali, je vedno bolj zamotan. Trdi se namreč, da je finančni paznik, ki je v neki gostilni nad Falo streljal na Martina Grobelnika, dospevši domov tudi samega sebe ustrelil. Baje je prišlo v gostilni do prepira in je finančni paznik hotel le miriti, pri tem pa se mu je po nesreči sprožil samokres. Dosedanje poizvedbe so dognale sledeče: Martin Grobelnik, posestnik na Remšniku, je bil s svojim bratom 7. t. m. kot priča zaslišan pred tukajšnjim okrožnim sodiščem in sicer v zadevi ovadbe finančnega podpreglednika Franceta Mavčiča iz Kaplje proti Antonu Kojzku, ki je bil obtožen, da je ob priliki preko- račenja meje žalil finančno stražo. Kojzek se je izgovarjal, da je žalivke izrekel proti svoji ženi, na katero je ljubosumen. Oba brata Grobelnika, ki sta bila priči, kako je Kojzek že med potjo iz Avstrije svojo ženo napadel s sličnimi žaljivkami, sta potrdila pod prisego, da je Kojzek ob priliki mejne kontrole napadel svojo ženo in ne finančno

stražo. Že med tem pričevanjem se je Mavrič zelo razhudil nad bratoma Grobelnik. Kako je prišlo med njimi ob povratku domov do prepira in nesreče, še ni pojasnjeno. Pač pa je uradno ugotovljeno, da je ob istem času izvršil samomor mladi finančni pripravnik Dominik Bovha. Ne ve se pa, ako je ta samomor v zvezi s tem dogodkom.

š Samomor. Pri Sv. Ani nad Cmurekom se je ustrelil finančni organ Franc Grabner.

š Cene mesa padajo. Prva posledica omejenega izvoza živine in mesa v Avstrijo se je že pokazala na mariborskem trgu. V soboto so prodajali mesarji telečje meso po 18 do 20 K za kilogram.

š Strah pred zaporom. Znana zagrizena Nemka Rosa Leyrer, trgovka v Mariboru, je bila še 2. februarja 1919 obsojena na 10 dni in 22. novembra 1919 na 14 dni zapora radi navijanja cen. Obsojenka je potom odvetnikov poskušala vsa sredstva, da se reši zapora. Okrožno sodišče v Mariboru ji je že spremenilo zaporno kazen v denarno globo 60.000 K, toda višje dež. sodišče v Ljubljani je to spremembo odklonilo. Sedaj se je obsojenka zatekla k zadnjemu sredstvu — k bolezni. Zdravniki so jo proglasili za bolno. Zadnje dni pa je dala okrožno sodišče obsojenko po dveh uradnih zdravniških nenadoma preiskati na domu. Zdravnika sta jo našla v trgovini in konstatirala, da je sicer bolehn, toda sposobna za zapor. Na podlagi te izjave je policija Layrerjevo odpeljala v 24-dnevni zapor.

Ljubljanske novice.

Ij Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov ima v ponedeljek 13. t. m. ob 8. uri zvečer sestanek v dvorani Rokodelskega doma. Ker so na sporedu jako važne zadeve, naj se člani sestanka zanesljivo udeležijo.

Ij Prosveta za stolno župnijo in šolski okraj vabi na sestanek, ki se vrši v ponedeljek 13. t. m. ob 8. uri zvečer v Jugoslovanski tiskarni, III. nadstr. Predava g. dr. Arneje o pomenu prosvete.

Ij Elizabetna konferenca pri sv. Petru ima se v ponedeljek 13. t. m. ob pol 6. uri zvečer.

Ij Osrednji svet družbe sv. Elizabete ima mesečno sejo v torek 14. junija ob 6. uri zvečer v Alojzijevisču.

Ij Javno predavanje »Probude«. Vrš se nadaljevanje predavanja: »O razvoju keramike« na teh. sr. šoli. Vse drugo običajno.

Ij Inženirski izpit na mont. visoki šoli v Pribramu (Č. S. R.) je položil gospod Viktor Fethich iz Ljubljane.

Ij Umrli so v Ljubljani: Josipina Neubauer, kuharica, 27 let. — Terezija Bogataj, šivilja, 20 let. — Marija Bukovšek, dninarica, 40 let. — Ivan Gvardjančič, tov. delavec, 33 let. — Eleonora Keber, rejenka, 5 mesecev. — Matija Deržaj, zemljeknjižni ravnatelj, 56 let. — Anton Burkelja, novorojenček, 1 dan. — Marija Setina, kovačeva hči, 11 let. — Fran Moc, sobni slikar, 30 let. — Marija Šest, krojačeva žena, 25 let. — Uršula Turšič, obč. uboga, 72 let. — Josipina Zaman, kočarjeva hči, 2 leti. — Valentin Kompare, mehanik, 20 let.

Ij Rodbinska drama. V ponedeljek 13. t. m. se vrši pred ljubljansko poroto zanimiva razprava proti Emi Vrhunec, ki je na pepelnico jutro po veseli pustni zabavi z revolverjem ustrelila svojega moža. Razpravo bo vodil predsednik dr. O. Papež. Vrhunčeva zagovarja dr. V. Krejčič. Razprava bo podala zanimivo socialno sliko Ljubljane.

Ij G. ravnatelj Splošne prometne banke v Ljubljani nas naproša, da ugotovimo, da se naše včerajšnje poročilo o poskušnem iztihatapljenju dolarjev ne nanaša nanj, kar je bilo v poročilu sicer jasno povedano, ampak se tiče ravnatelja Verkehrbanke na Dunaju, ki se je nahajal tedaj v Mariboru na peronu in se je slučajno razgovarjal z Bambergovo.

Ij Cirkus Renlay v Lattermannovem drevo-redu priredi danes v nedeljo, dne 12. junija, dve veliki predstavi, in sicer popoldne ob štirih družinska predstava in zvečer ob pol devetih velika gala-predstava. Za popoldansko predstavo naj se kupijo vstopnice pri cirkuški blagajnici že vnaprej.

Najnovejša poročila.

TRI POTREBNA VPRAŠANJA DR. ŠIMRAKA.

Belgrad, 11. junija. (Izv.) Dr. Šimrak je stavil na ministrskega predsednika dve vprašanji: 1. Do kakih zaključkov so privedla trgovska pogajanja med našo državo in Italijo? 2. Kakoga mišljenja je vlada glede društva sv. Jeronima v Rimu? — Dalje je stavil na finančnega ministra vprašanje: Da-l mu je znano, da je uprava državnih monopolov naročila napisne tablice za trafike in sicer za Srbijo samo v cirilici, za Hrvatsko, Slavonijo in Slovenijo pa v cirilici in latinici. Vpraša ga, kaj namerava storiti, da se takemu čokorilovskemu postopanju napravi konec?

POSVET ZEMLJORADNIŠKEGA KLUBA.

Belgrad, 11. junija. (Izv.) Danes popoldne so imeli zemljoradniki sejo, na kateri so sklepali o nadaljnji taktiki kluba. Do definitivnih sklepov ni prišlo, ker so mnena še vedno razdeljena. Gotovo pa je, da bodo v slučaju, da se jim v vprašanju agr. reforme ne ugodí in če vlada ne prekine kupčij z muslimani, vsi zemljoradniki glasovali proti ustavi. V vladnih krogih vlada vsled tega velika nervoznost, kajti v tem slučaju bi imela vlada k večjemu 6 do 10 glasov večine in to samo tedaj, če spravi skupaj vse svoje poslance do zadnjega h glasovanju.

COMTE BEGOUEN V ZAGREBU.

Zagreb, 11. junija. (Izv.) Danes je prišel v Zagreb grof Béguen, ki bo v torek na ljudskem vseučilišču predaval o poslednjih predgovodinskih izkopinah v Franciji.

KOROŠKA PROTI PLEBISCITU.

Dunaj, 11. junija. (Izv.) Odposlanstvo Koroške z dr. Lemeschem na čelu je v Gradcu izjavilo, da Koroška ne more izvesti plebiscita za priključitev k Nemčiji, ker je ogrožena od Jugoslavije.

KULTURNI BOJ NA ČESKEM.

Praga, 11. junija. (Izv.) Uradni list objavlja naredbo naučnega ministra, s katero se razglašja veronauk po šolah kot neobvezen predmet in se mora v spričevalih uvrstiti med neobvezne predmete.

GOSPODARSKA POGAJANJA MED ČEHI IN MAŽARI.

Budimpešta, 11. junija. (Izv.) Češko-slovaško delegacijo, ki je prišla k gospodarskim pogajanjem, je sprejel zunanji minister Banffy. Razprave se prično jutri v zunanjem ministrstvu.

NOVI DONAVSKI PARNIKI.

Budimpešta, 11. junija. (Izv.) Včeraj so spustili v Donavo tovorni parnik paroplovne družbe Danubius. Pristostovali so zastopniki Čehoslovaške, Jugoslavije in medzavezniške komisije. V kratkem bodo spustili v Donavo še tri druge parnike.

Bolj preprosto, enostavno in sugestivno sploh ni mogoče ustvarjati. Njegovi zamisli so kakor pesniške metafore, duhovite in lepe, kakor orhideje, bi rekel Oskar Wilde. Tudi njegov ekspresionizem je upravičen, ker sugestivno izraža misli.

Fran Kralj je simbolist, čigar umetniško naziranje je ideal, ki ga današnja doba tako krčevito išče. Njegove barve in črte niso več barve in črte, ampak so misli in besede, njegovi ljudje niso več ljudje, ampak ideje. Svoje barve življenja in smrti ima, barve sreče in žalosti, obupa in ljubezni, on je na teoretičnem višku glede izraza današnje umetnosti. S pomočjo njegovega simbolizma se da izraziti — sploh vse: še celo čas in stopinje umetniškega razvoja (»Umetnik«). Ali žal, ta višek je le teoretičen, ker ni emocionalen. Ko razbereš iz slike, kar je hotel povedati, so ti zdi, da si rešil duhovit rebus, pa greš dalje. Njegove stvari ne najdejo odmeva v duši, ker so preveč abstraktne. Tiste črte veznice in silnice, ki so že futurističen izražajoč element, učinkujejo nekoliko le morda v »Pekoči vestic«, kjer so tako kričeče nadležne, kakor sitni brenclji. V »Pomladni pesmi«, ki ponazorjuje bistvo pomladi in v »Starcih« njegov ekspresionizem učinkuje, kakor učinkuje čisto naivno in toplo tudi »Krokar« ali »V nebesa«. To kaže, da ima Fran Kralj tudi srce, ali da ga je žal, sedaj zvebilo iskanje po novem in originalnem nekoliko na stranpot. »Ra-

dovednici« delata skoro vtis, da hočeta biti samo tehnična študija nove izražalne teorije. Starejši Kralj je dosegel na višek svoje prve razvojne faze, ki pa ga je gotovo moral presenetiti. Njegovo izražanje se giblje izključno v vizionarnem in imaginičnem, ali se približuje točki, kjer postane umetnost logika in matematika in tam je je konec. Če je simbolizem lahko tudi gorak in čustven, to naj nam v prihodnosti Franc Kralj dokaže.

Produkt upodabljanja umetnosti, ki mu moraš dodati pisano pojasnilo, da ga more občinstvo razumeti, je že problem, ki se tiče vprašanja subjektivnosti umetniškega vstvarjanja in umetniške prostosti. Ta problem danes še ni rešen, ali gotovo je, da vodi prevelika subjektivnost v brezbarvenost in abstraktnost, tam pa se umetnost neha.

Na XIX. umetniški razstavi so zastopane v pestri zmešanosti od klasicizma in realizma, impresionizma, ekspresionizma pa do simbolizma in futurizma skoro vse struje in umetniška naziranja. Ali pa je to izraz naše dobe? Vsekakor. Kaj ni umetnostna revolucija na razstavi pravi refleksi svetovne revolucije? Vendar odločno prevladuje ekspresionizem, čemur je iskati vzroka v tem, da je bolj prikladen duhu sedanjega časa, ki je protežno sentimentalčen.

JURIDIČNA FAKULTETA V BRATISLAVI

Bratislava, 11. junija. (Izv.) Jeseni se bodo pričela predavanja na juridični fakulteti. Za dekana je izbran profesor Avgust Rat.

KONFERENCA STROKOVNIH ORGANIZACIJ NA ČESKEM.

Praga, 11. junija. (Izv.) Zastopniki čeških in nemških strokovnih organizacij imajo 16. t. m. konferenco, na kateri se bo razpravljalo o gospodarskem položaju in o brezposelnosti.

BOJI V SLEZIJI PONEHALI.

Berlin, 11. junija. »Vossische Zeitung« doznava, da so angleške in italijanske čete v Gornji Sleziји v zadnjih dneh dobile ojačenja, ki so znatna. Vojaške operacije vodi angleški general Hennecker.

London, 11. junija. »Times« javljajo iz Opoli: Nemške čete južno od Gliwic so dobile povelje, naj se umaknejo zapadno od Odra. Istotako se morajo Poljaki v istem sektorju umakniti k severni meji Rudnik in Pština. Ta izpraznitev se mora izvršiti do nocoj ob 22. Tako bodo jutri zjutraj vsa okrožja glasovalnega ozemlja prosta oboroženih civilistov.

Pariz, 11. junija. Po vesteh iz Gornje Sleziје je v Gliwicah mir. Trnowice so Poljaki izpraznili. Angleške čete so na pohodu v nevtralnem cono že pasirale Opole. V severnem odseku se Poljaki umikajo. V splošnem je vojna ponehala.

PRED KONCEM RUDARSKÉ STAVKE NA ANGLEŠKEM.

London, 11. junija. Konferenca rudarske zveze, ki je imela predložiti ponudbo lastnikov rudnikov delavcem v glasovanje, je s pretežno večino odklonila predlog, da se delavcem nasvetuje odklonitev predlogov.

SPLOŠNA STAVKA NA BAVARSKEM.

Monakovo, 11. junija. Zaradi umora poslanca Garaisa sklenjena splošna stavka se ne izvaja popolnoma. Stavkajo samo veliki obrati, srednji in mali pa delajo. Cestna železnica obratuje v omejenem obsegu s pomočjo prostovoljcev. Železnica, pošta, električne in vodne naprave ne stavkajo. Rudarska in državna bramba imata povečano pripravljenost. Meščanski listi ne izhajajo, pač pa posamezne levičarske novine. Včerajšnja številka lista »Kampf« je bila zaplenjena zaradi hujska-jočega članka. Ministrski svet se je sestal k posvetovanju. Tudi v Augsbuurgu so levičarske stranke proglasile splošno stavko od danes ob enajstih do ponedeljka popoldne.

Prosveta.

pr Teolog Ivan Vavpotič. Gosp. akad. slikar Ivan Vavpotič je spisal za »Slovenski Narod« dva temperamentna listka proti — kakor pravi — »psevdoekspresionizmu« novostrojarijev in njihovih zagovornikov. Morda bi njegova izvajanja bolj učinkovala in bolj prepričevala — kakor bi bila tudi Pibrova — ako bi bila manj temperamentna. Toda v njegova stvarna izvajanja o slikarski umetnosti se ne spuščamo, ker prepuščamo to strokovnjakom, ki jim dajemo v svojem listu prostor rade volje na razpolago; ne moremo pa mirno preko njegovih čudovitih teoloških razglabljanj. Ko si je pošteno privoščil »fantička« Pibra, dr. Steleta in ugotovil »diktat Katoliške tiskarne v Ljubljani«, se je lotil cerkve, češ: »Marsikdo se je že čudil, kako da ravno cerkev zbira krogi sebe pristaše navidezno najekstremnejših in najrevolucionar-

nejših struj, da hladnokrvno tolerira kaotično pletoloča se naga stegna, ledja, gole prsi in naročja, ko vendar vemo vsi, kako neizprosno rigorozna je bila še do nedavna v takih zadevah.« G. Vavpotič je izumil torej za cerkev novo definicijo, ki bi se po njegovih izvajanjih glasila takole: »Cerkve je družba »fantička« Pibra, dr. Steleta, Katoliške tiskarne, Podbevška, Kogoja, bratov Kraljev in razne druge revolucionarne gospode.« Ne moremo soditi g. Vavpotiča kot umetnika, pa če njegovo umetniško znanje ni tisočkrat globlje kakor njegova psevdoteološka veda, potem bi se morali pridružiti sodbi g. Pibra. Kakšno zvezo ima sicer večina članov Vavpotičeve cerkve s pletočimi se nagimi stegni itd., bo menda tudi za g. Vavpotiča uganka, ako se ni skregal z logiko.

Orlovski vestnik.

Na belokranjski orlovski tabor! Dne 19. junija 1921 se vrši v Črnomlju prvi belokranjski orlovski tabor. Tudi belokranjsko ljudstvo vstaja in hiti v zbor organiziranega krščanskega ljudstva. Prvi pohiti mednje Orlovska zveza, da navduši mladino in da poguma tudi drugim za vzvišene ideale krščanske mladinske organizacije. Prisrčno vabimo vse, da se v obilnem številu udeležite te prve naše pomladanske zvezne prireditve. Prisrčno vabimo tudi obmejne brate Hrvate, da nas posetijo, da jih pozdravimo bratsko v svoji sredi in se skupno navdušimo za skupne vzore. Pridite v obilnem številu, bratje Orli in sestre Orlice. Pridite pa tudi vsi drugi, ki vam je na srečo procvit naše krščanske mladine in vsega našega naroda. Da bo tudi zunanji sijaj in svečanost večja, udeležite se tabora v krojih in narodnih nošah. Posebni vlak vozi iz Ljubljane v Črnomelj in nazaj. Odhaja iz Ljubljane ob 5. uri zjutraj in se vrača zvečer iz Črnomlja. Vožnja bo stala na obe strani 52 kron. Spored: 1. Ob 5. uri zjutraj budnica in nastop tekme; 2. ob pol 10. uri sprejem gostov na kolodvoru; 3. ob 10. uri slavnostni sprejod; 4. ob pol 11. uri sv. maša in pridiga; 5. ob 12. uri kosilo; 6. ob pol dveh litanije; 7. ob pol 3. uri javna telovadba, petje, govor; po javni telovadbi prosti zabava do odhoda posebnega vlaka. V sprejodu bodo posebno zanimive vse vrste belokranjske narodne noše v različnih skupinah. Nastopil bo zelen Jurij, belokranjska svatba, Predice, Kresnice, Bojančanke, Zumberčanke, Vinčiči, iz Poljan in Sečič, iz Suhorja in Metlike. Izkaznica za polovično vožnjo stane 1 dinar in se dobi v Orlovski zvezi. Tudi taborske vstopnice ima že v predprodaji. — Bog živi!

Katoliški vestnik.

c Jezuitska kapela. Danes zvečer ob 7. uri propoved in litanije Srca Jezusovega. Predmet propovedi: Ljubezen presv. Srca do sv. Cerkve II.

Dijaški vestnik.

d Akademski sv. maša. Danes, 12. t. m. je pri oo. frančiškanih ob 11. sv. maši za akademike s kratkim nagovorom. Tema: »Veda in vera«. (Dr. p. Gvido Rant). — Ker je sedaj sklep poletnega semestra, prenehajo tudi cerkveni govori za akademike. Prihodnje leto se seveda nadaljuje.

Turistika in sport.

Nogometne tekme na prostoru Ilirije. Danes ob pol 17. uri igrajo proti Iliriji Atletiki iz Maribora. Atletiki so bili vedno hud tekmeč za prvenstvo Maribora. — Ob 18. uri se vrši prvenstvena tekma Ilirija:Svoboda, edina letošnja prvorazredna prvenstvena tekma v Ljubljani. Zmagovalec v tej tekmi ima tekmovali s prvaki Celja in Maribora za prvenstvo Slovenije. — Vstopnina je za obe tekmi skupna. (k)

Prvenstvena nogometna tekma Hermes: Primorje se vrši v nedeljo, dne 12. junija ob 18. uri na prostoru Sparta-Primorje. Istotako ob 16. uri prijateljska tekma Jadran-Sparta. (k)

Nogometni program v juniju. 18. in 19. t. m. igrajo proti Iliriji prvak Stajerske in pa priznani prvorazredni avstrijski klub »Sturm« iz Grada. — 23. t. m. poseti Ljubljano kombiniran team francoske nogometne federacije, ki igra potem tudi v Zagrebu in Beogradu. Turnejo je organiziralo in deloma financiralo francosko zunanje ministrstvo. Za 29. t. m. se pogaja Ilirija z enim najboljših praških klubov S. K. Union Žižkov—Praga.

Prispevajte za sklad S. L. S.!

Pri carinarni v Ljubljani.

Dne 28. aprila t. l. sem oddal na postaji v Borovljah na Koroskem selitev, dva zaboja in eno balo v skupni teži 90 kg, naslovljeno na g. Leopolda Hostnika v Smartnem pri Litiji in opremil pošiljatev s potrebnimi dokumenti. Dne 8. maja me kličje carinarna v Ljubljano. 9. maja se peljem tja, kjer predložim potrdilo županstva v Smartnem, da je blago res moje selitveno blago, moja last, da sem se preselil semkaj v stalno službo, nadalje domovnico, krstni list kot dokaz, da sem Jugoslovčan, prošnjo za oprostitev carine, poslovenjeni seznam blaga. Reklo se mi je ta dan, da bo zadeva kmalu rešena in da naj pridem čez nekaj dni. Dne 23. maja, ker ni bilo o rešitvi nikake vesti, se peljem spet v Ljubljano na car. agenturo. Gospod od agenture me pelje k drugemu uradniku in vpraša, kdaj da sem bil prvič tamkaj. Ko povem, da že 9. maja, je bil iskati tovrstne liste. Ko jih je našel, sem dobil vtis, da moja prošnja še najbrže ni bila sprejeta v prometni zapis. Dobil sem odgovor, naj pridem pozneje kak drug dan in zapustila sta obadva lokal, ne oziraje se na mojo prošnjo, da sem daleč in imam veliko škodo. Moral sem v drugi brez opreme proč. 24. maja sem vložil prošnjo na deželno vladu za posredovanje, da bi dobil svoje reči. Dne 5. junija dobim poziv k carinarni za dan 6. junija. V tretji se peljem v Ljubljano in se izkažem s povabilom. Gospod v sobi št. 1 gre z menoj h gospodu nadzorniku. Ta pa je v nevljudnem naglasu zopet vprašal, kdaj sem bil tam. Na moj odgovor, da 9. in 23. maja, je zapretil: »Če ne opravite danes, prišli bodele drugokrat ali pa še večkrat, pa je kljub tem opazkam predmet vpisal in me poslal k drugemu uradniku. Ta pa je najprvo zahteval, naj mu blago predstavim. Odgovorim mu, da ima tovrstni list in sam ve, da leži blago že od začetka maja na kolodvoru. Potem pa ukaže: »Ura je že enajst, sedaj ni časa, pridite popoldne ob 3. uri.« Prosi! sem ponovno, da naj vsak popoldne opravi, ker sem daleč doma, v službi, reven in me je trilateralna vožnja stala ne glede na izgubo časa nad 500 kron. — Popoldne sem šel ob 3. uri zopet prosit za svoje reči. Bilo je oblačno. Gospod pa ni hotel ničesar ukreniti; odpravil me je zopet: »Ne vidim ništa, pridite drugi dan!« in vse moje prošnje so bile zastoni! Jaz sem siromak! Oropal so me najprvo Volkswhevrovi; moja selitev (90 kg) je bila poznejši dar dobrih ljudi. Z vožnjami k carinarni sem izžepal zadnji pristranski prihranek in ker nimam sredstev, moral bom pustiti blago svoji usodi. Nimam pa ne obleke, ne perila in tudi knjižice bodo žrtev podgan. Morda se najde kje kaka blagocuteča avtoriteta, ki bi vedela najti odposlato tem razmeram!

V Smartnem pri Litiji, dne 10. jun. 1921.

Filip Lokan, občinski tajnik.

Ljubljanski veliki semenj.

V zadnjem času so se v Ljubljani širile govorice, da se vzorčni veliki semenj v Ljubljani namerava prirediti šele meseca septembra t. l. Ker bi take govorice, ki gotovo slonijo na napačnih ali krivo tolmačenih informacijah, utegnile begati občinstvo, zlasti pa interese, ki se nameravajo udeležiti vzorčnega velikega semnja kot razstavniki, opozarja urad Velikega semnja, da vse te ali enake govorice ne odgovarjajo resnici in da se Ljubljanski veliki semenj vrši nepreklicno v dneh od 13. do 24. avgusta t. l.

Razstavniki na Ljubljanskem velikem semnju že pridno dopolnjuje svoje priprave, tako da je razpoložljivi prostor malone oddan. Zaradi tega se interesi povzljajo naj kolikor mogoče hitro dopoljuje svoje prijave, ako tega še niso storili. To je važno zlasti iz tega razloga, ker hoče sejmiski urad vsakemu udeležniku kolikor mogoče ustrežiti in je to mogoče le tedaj, ako se pravočasno prijavi. Čam kasneje dospe prijava, tem težje ali celo nemogoče je sejmiskemu uradu, ozirati se na posebne želje izložnika glede dovolitve posebnega prostora ali pa obsega ploskovine, katero namerava zasedeti s svojimi vzorci.

Sejmiski urad je podvel korake, da se vzorci, ki se uvozijo iz inozemstva, oproste carine in je upati, da bo ta prošnja ugodno rešena. O uspehu korakov, ki so bili storjeni v tem pogledu, bodo interesi pravočasno obveščeni.

V sejmiskem redu je določeno, da se cena prostorom, navedenim pod točko 1 in 2, zniža, ako znaša ploskovina največje prostora več kot 40 kvadratnih metrov. Do te mere se cena prostorov ne zniža. Za nadaljnjih 20 kvadratnih metrov, to je od 41 do 60 kvadratnih metrov, se cena zniža za 20 odstotkov. Za prihodnjih 40 kvadratnih metrov, to je od 61 do 100, se cena zniža za 40 odstotkov in za ploskovino, ki presega to velikost, to je od 101 kvadratnih metrov dalje, pa za 50 odstotkov. Na to je zlasti treba paziti, ker bi se lahko pojavila domneva, da velja določeno znižanje cen (20, 40 ali 50 odstotkov) za ves prostor, vstevši tudi prvih 40 kvadratnih metrov.

Sejmiski urad je določil delniško družbo »Balkan« v Ljubljani kot oficijelno spedijsko tvrdko Ljubljanskega velikega sejma. Spedijska tvrdka »Balkan« bo ves čas semnja poslovala na razstav-

nem prostoru in bo interesentom vedno na razpolago z informacijami glede spedicije blaga in drugih manipulacij, kakor tudi glede vseh tarifov, ki prihajajo za interese v poštev.

Gospodarstvo.

g 50 odstotna oddaja fakturne vrednosti pri uvozu blaga iz Nemčije. Kljub jasni naredbi, katere dokumente smejo sprejemati carinarnice kot dokaz, da je bilo blago plačano pred 16. aprilom t. l. in je vsled tega oproščeno od 50 odstotne oddaje od fakturne vrednosti, carinarnice dosledno zavračajo od strank predložene dokumente s pripombo, da morajo prositi pri finančnem ministru v Beogradu za odobritev dokazov. Ker ta način postopanja carinarnice povzroča interesentom veliko škodo, je sklenila Zveza gremijev intervenirati skupno za vse interese pri ministru v Beogradu. V ta namen pozivlja Zveza trgovskih gremijev in zadrug vse interese, da ji nemudoma predložijo dokumente o blagu, ki je bilo v Nemčiji pred 16. aprilom naročeno in plačano, v svrhu posredovanja, da ne bo treba plačati pri uvozu še 50 odstotkov fakturnega zneska. Prijavam je treba predložiti tudi izjavo interesentov, da so pripravljeni sorazmerno kriti stroške Zveze.

Ljubljanska porota.

Poneverba v konsumu v Litiji. Razprava proti Karlu Polaneku, poslovojni litijske podružnice soc. dem. konsumnega društva za Slovenijo, je trajala do tri četrti na 3. uro zjutraj. Porotniki so edino vprašanje zanikali z 9 ne proti 3 da, nakar je bil Polanek oproščen.

Poneverbe pri »Slaviji«.

Invalid Alojzij Culkar, Ljubljancan, je bil sluga in inkasant pri banki »Slaviji« proti mesečni plači K 1000. — Skrbeli je moral za dva otoka. Culkar je bil v velikih gmotnih stiskah. Ko mu je banka v aprilu izročila večji znesek za pošto, je ta znesek — 13.612 K 27 vin. pridržal zase —, kar banka dolgo ni zapazila. Med tem časom je Culkar ta znesek porabil za najnujnejše potrebe. Dne 8. aprila t. l. je javil policiji — banka ne — da je izgubil gorenjo vsoto na poti od »Zvezde« do pošte. Po dolgem času so pri banki tatvino zasledili. Pri Culkarju so našli še okoli 3000 K. Banka »Slavija« je utrpela efektivne škode 9866,16 K.

Obtoženec je dejanje priznal. Med zaslišanjem ga je predsednik vprašal: »Zakaj ste vzeli? Niste imeli pravice denar jemati!« Obtoženec je svet. Vedernjaku odgovoril: »Če je sila, človek ne vpraša, čeprav je denar.« Denar je Culkar porabil za hrano, obleko in perilo.

Porotniki so vprašanje krivde soglasno potrdili. Alojzij Culkar je bil obsojen na eno leto težke ječe.

Usoda mladenke.

Predsednik Vedernjak: »Sedaj pa prihaja tatica, lepo oblečena, a s tujim perjem okinčena!« V dvorano je vstopila črnooblečena mladenka dolgih kit — Ana Kic. Predsednik ji je predložil generalija. Predsednik: »Kolikrat kaznovana? Trikrat! Zakaj?« Ana Kic, rojena na Nemškem, pristojna v Mirno peč je odgovorila: »Da! Zaradi »Svercanja!« Predsednik: »Kradla ste!« Ana Kicova je okradla v Krškem Franjo Kukovičev, vzela ji je drage spomine na fronti padlega moža, dalje je 15. julija lanskega leta odnesla natakarič Ani Stiglicevi velike množine perila in obleke v skupni vrednosti 11.440 K.

Porotniki so soglasno potrdili vprašanje tatvine. Ana Kicova je bila obsojena nato na dve leti težke ječe.

Krvavečim srcem sporočava vsem sodnikom, prijateljem in znanecem, da nas je naša ljubljena hčerka, oziroma sestra

Marta Babič

danes ob pol 3. uri popoldne bogu vdana za vedno zapustila.

Pogreb predrage bo v ponedeljek ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Sodna ulica št. 3, na pokopališče k Sv. Križu.

Ohranite ji blag spomin!

Ljubljana, dne 11. junija 1921.

Julija Babič, mati.

Vera dr. Troll-ova roj. Babič, sestra.

Mestni pogrebni zavod.

Učenec poštenih starišev, močan, zdrav s primerno šolsko izobrazbo, ne pod 15 let star, se sprejme takoj pri trvdki Ignac Andrašič, Kranj. Predstaviti se je osebno do 15. t. m., na pismene ponudbe se ne odgovarja.

Pridna postrežnica se takoj sprejme, ev. za pol dneva, z ugodnimi pogoji. Vprašati Bleweisova cesta 4./I. nadstropje.

Sprejme se za takojšnji nastop priletna pametna in ženska, ki bi za družbo postala ženska, žino 3 oseb kuhala in sploh vse gospodinjstvo vodila in se razumela tudi na vrtna dela. Ta dela lahko katera starejša oseba opravi. Naslov pove iz prijaznosti uprava Slovencev pod št. 2014.

Mizarska vajenca sprejme takoj Franc Zavodnik mizarski mojster, Glince 1. p. St. Vid nad Ljubljano.

Čevljarški pomočnik se takoj sprejme pri Lovro Zupan-u, Ljubljana Zalokarjeva ul. 9.

Gorica Via della Croce 10.

„Petovia“ usnjarska industrija d.d. na Bregu pri Ptuj sprejme takoj več

štepavic popolnoma izurjenih za čevljarstvo tovarno.

Ženična ponudba

32 let stari intelekt s premoženjem do pol milj., udeležen pri velepodjetju na deželi s kapitalom in kot poslovodja, se želi seznaniti radi pomanjkanja znanstva v svrhu ženitve s simpatično gospodično ali vdovo 20—30 let staro, najraje tako, ki bi imela kako podjetje, obrt ali trgovino. Ponudbe le s sliko na »Mirni dom« poste restante Ljubljana 1. Tajnost zjamčena.

Naprodaj v Mariboru.

TOVARNA

mesnatih izdelkov

s kompletno opremo in koncesijo za izvoz v inozemstvo. Polasnila daje prometna pisarna K. Troha Maribor Slovenska ul. 2.

„Triglav“

sladno kavo, kavine konserve s sladkorjem kavine konserve brez sladkorja in marmelado nudi po najnižji ceni in v vsaki množini

Belniška družba „TRIGLAV“ tovarna branit v Smarci pri Kamniku.

Kupuje tudi tozadevne surovine.

Spretni

kolar

sposoben tudi za boljša dela, se sprejme v „Mestni pristavi“, Cesta na Kodeljevo 8.

Sprejemem prodajalko

za svojo manufakturno trgovino.

Anton Ogrin, Novomesto.

KLAVIR

dobro ohranjen se proda. — Poizve se na Sv. Petra cesti 91. prvo nadst.

Velika zaloga:

dvokolesa, otroški vozički, šivalni in razni stroji, pnevmatika in vsakovrstni deli. F. Batelj, Ljubljana, Stari trg 28. Sprejme se v popolno popravo, za emajlir. z ognjem in ponikanje: dvokolesa, otr. vozički, šiv. in rezi stroji in deli. Moh. del. Karlovska c. 4.

Enonadstropna

hiša z vrtom

v kateri se nahaja trgovina in priprava za obrt na prometnem kraju v Konjicah se proda. Več se izve pri občinskem tajniku v Konjicah.

Vladimir Geržina

posestnik in trgovec

Franja Geržina roj. Stepič

poročena.

Spodnja Šiška—Št. Peter na Krasu, 11. junija 1921.

Konji

z vsjo opremo in vozovi se prodajo, vpraša se v NARODNI KAVARNI Ljubljana.

Zahtevajte proračun za objavo oglasov.

Primarij dr. Hugon Robič

mногоletni asistent univerzitetne klinike za kožne in spolne bolezni, prof. dr.

Matzenauera v Grazu, ordinira

v Mariboru, Prešernova ulica 2, II. nadstropje, od 2. do 4. ure.

Zadružna Gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Dunajska cesta štev. 38/I
(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Podružnice: DJAKOVO, MARIBOR, SOMBOR, SPLIT.

Ekspozitura: BLED. - Interesna skupnost z Vseopčo Zantlijsko banko Zagreb in njeno podružnico v Karlovcu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Drž. razr. loterije.

Sprejme se
pisarniška moč

za računsko pisarno rudnika, Reflektanti, samci, ki so že služovali na takih mestih naj vposlejo svoje prošnje z osebnimi podatki in popisom dosedanjega službovanja pod šifro „Rudnik 2068.“ na upravništvo našega lista.

POZOR BEGUNCI!

izselenci i. t. d. Zamenjam ali prodam v Ljubljani: klavir, pianino, harmonij, lepo pohištvo, deske in mizarstvo orodje. V. KACIN, izdelovatelj harmonijev, orgel.

Zahvala.

Za vsa sočutja, tolažila in izražena sožalja v bolezni, oziroma ob smrti, vsem darovalcem krasnih vencev, vsem, ki so spremili na zadnji poti našega ljubljene, prezgodaj umrlega moža, sina, brata in strica

Ivana Hočevnar ml.

izrekamo svojo najtoplejšo zahvalo. — Posebno se moramo zahvaliti gospej Mariji dr. Raznožikovi, gospodu dr. Raznožniku, gospodu župniku Ramovš, gospodoma kaplanoma Kovačič in Oven, gospej postajenačelnikovi K. Šlibar in vsem, ki so v bolezni in zadnjih urah ranikemu na ta ali oni način lajšali gorje in ga tolažili. Najlepše se zahvaljujemo cerkvenim pevcem in članom »Sokola«, ki so se posloviili od dragega umrlega z gniljivimi žalostinkami.

Velike Lašče, dne 9. junija 1921.

Zaljuči ostali.

Večja množina

**lipovega
lesa**

od 18 cm naprej se kupi. Pismene pravilno kolekovane oferte takoj na Državno prolečno delavnico za Slovenijo v Ljubljani.

JETIKA!

Specijalist za pljučne bolezni dr. Pečnik zdravi in ozdravi pogosto etiko. 20 let skušnje iz zdravilišča in iz preke. Tuberkulndiagnoza, fizikalčno zdraviliščno zdravljenje. Tačas začasno St. Jurij ob juž. žel. pri Celu.

Otrobe

mesane, priporočljive za konjsko krmo, oddaja, dokler zaloga, po K 320, za 100 kg Fran Pogačnik, Ljubljana, Dunajska cesta 36.

Suchý & Gabrovšek

Tehnično - elektroinštalacijsko podjetje. — Inštalacija kompletnih električnih central, mehanična delavnica in prodaja vsega električnega materijala

KRANJ.

BARULA (Holzstabgewebe) **TRSTJE**

za stropne in stene izdelujem z najmodernejšimi stroji ter dobavljam takoj v vsaki množini najceneje

Jos. R. Puh,

Ljubljana, Gradaška ul. 22. Telefon 513.

Od danes naprej nov spored!

Cirkus RENLOW

V ponedeljek, 13. junija in naslednje dni zvečer ob pol 9. uri

briljantna predstava

s povsem novim sporedom.
- Gene prostorom kakor po navadi. -
Predprodaja vstopnic v Dolenčevi tržnici, Prešernova ulica.
Ravnateljstvo.

**Zadružna Gospodarska banka
d. d. v Ljubljani**

je otvorila počeni s 1. majem 1921

ekspozituro na Bledu.

Ekspozitura opravlja vse bančne posle.

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 17.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru.
2. Zvonove proti razpoki in prelomu.
3. Sprejema v novoustanovljenem življenjskem oddelku zavarovanja.

Skupno premagamo skupne težave!

Svoji k svojim!

Parna žaga Fran Ravnikar

mestni tesarski mojster

Ljubljana, Linhartova ulica št. 25

kupuje po najvišjih dnevnih cenah razne vrste okrogli les, kakor tudi cele gozdne parcele.

Poštni čekovni račun štev. 11.323. Telefon štev. 54.

Brzjavni naslov: Jugoslovanski kredit Ljubljana.

Jugoslovanski kreditni zavod

Marijin trg štev. 8.

r. z. z o. z. v Ljubljani.

Wolfova ulica št. 1.

Podružnica v MURSKI SOBOTI in DOLNJI LENDAVI.

Sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje po

Hranilne vloge se izplačujejo brez odpovedi. Hranilne vloge z odpovednim rokom se obrestujejo po dogovoru.

Denarni promet v lanskem l.: 128.000.000 K.

4 1/2 %

čistih brez odbitka. Izvenljublanski vlagatelji dobe poštne položnice.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditivne na vsa tu- in inozemska mesta. — Daje posojila na vknjižbo, poroštvo, vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih.

Jamstvena glavniča 2 in pol milijona kron.

Trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji. — Zavod je neposredno pod državnim nadzorstvom.

Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.)

Priporočajo se sledeče domače tvrdke:

(Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.)

ATELIJE za ČRKOSLIKARSTVO.
Pristou Filip, »Hotel Malič«.
BARVNI TRAKOVI, ČRNILA.
Bar Fran, Ljubljana, Cankar. nabr. 3.
FOTOGRAFSKI ATELIJE:
Grabjec Franjo, Miklošičeva c. 6.
IZDELOV. ČAJNEGA PECIVA.
T. Novotny, Opekarska cesta 26.
JAVNA SKLADIŠČA
»Balkan«, L. Ljublj. javno sklad.,
Dunajska c. 33. (Tel. 366.)
KLEPARJI
Korn T., Poljanska cesta 8.
Remžgar & Smerkol, Flor. ul. 13.

KNJIGARNE
Jugoslov. knjigarna, Pred škofijo.
KNJIGOVEZNICE
Knjigoveznica K. T. D., Kopitarjeva ulica št. 6.
KONFEKCIJSKE TRGOVINE
Olup Josip, Pod Trančo.
LEKARNE
»Pri Mariji Pomagaj«, Reslj. c. 1.
MEHANIČNA DELAVNICA
za pisalne stroje.
Bar Fran, Ljubljana, Cankar. nabr. 5.
MODNI SALONI
Götzl Marija, Zidovska ul. 8 in 7.

PISALNI STROJI.
Bar Fran, Ljubljana, Cankar. nabr. 5.
RAZMNOŽEV. APARATI.
Bar Fran, Ljubljana, Cankar. nabr. 5.
SPEDIČIJSKA PODJETJA
»Balkan«, Dunaj. c. 33. (Tel. 366.)
Uher F. & A., Selenburgova ulica 4. (Tel. 117.)
Ranzinger R., Cesta na južno železnico št. 7—9.
STAVBENA PODJETJA
Bren Pavel, mestni stavbenik, Novo mesto—Gradac.
Treo Viljem, arhitekt, mestni stavbenik, Gosposvetska cesta 10.

SOBNO SLIKARSTVO
Košak Ivan, Bleiweisova cesta 15.
Žuran Martin, Mestni trg 12.
TAPETNIŠKA DELAVNICA:
Jager Franjo, Komenskega ul. 12 (Rokodelski dom).
TOVARNA FURNIRJA,
žaga in trgovina z lesom, Podrečje, p. Domžale.
TRGOV. Z DEŽN. IN SOLNEN.
Mikuš L., Mestni trg 15.
TRGOV. Z URAMI IN ZLATNINO
Černe Lud., Wolfova ulica 3.
Pakiž Ivan, Stari trg št. 20.

TELOVADNE POTREBŠČINE.
Kunovar Ivan, Stari trg 10.
TRGOVINE Z ŽELEZNINO IN CEMENTOM.
Erjavec & Turk pri »zlati lopati«
Valvazorjev trg št. 7.
Sušnik Alojzij, Zaloška cesta 21.
ZALOGA CEMENTA IN CEM. IZDELKOV:
Cihlař Jos., Dunajska c. 67.
ZALOGA POHISTVA.
F. Faidiga sin. Sv. Petra cesta 17.
ZALOGA VOLNENIH IN SVILENIH SIT.
Schuster Anton, Stritarjeva ul. 7.

BRATA EBERL

staroznana črkoslikarska in pleskarska delavnica
LJUBLJANA, Igriška ulica št. 6.

»ZBIRAJTE ZA SKLAD SLOVENSKE LJUDSKE STRANKE!«

Carinsko posredovanje

izvršuje najtočneje in po zmernih cenah

„BALKAN“

delniška družba za mednarodne transporte
v Ljubljani, Mariboru, Rakovu, Beogradu in Zagrebu.

Dragan Vučković
pooblaščen borzni mojster, ZAGREB, Sv. Duh 10.

Posreduje pri nakupu in prodaji državnih in vrednostnih papirjev izplačilnih in čekih na zunanje trge in tujem denarju.
Telefon: 6—69.
Brzjavni naslov: Vučković.
Zagreb.

Inženier Dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni
stabilni inženier
Ljubljana,
Hilsterjeva ulica št. 7.

Specijalno stavebene podjetje
za betonske, železobetonske
in vodne zgradbe.

Izraza vodnih sil.

Naznanilo.

Konces. potovalna pisarna **IVAN KRAKER** v Ljubljani
se je preselila iz Gosposvetske ceste št. 13 (Kolizej) v
KOLODVORSKO ULICO št. 41 blizu glavn. kolodvora.
Najkrajše linije čez HAVRE, CHERBOURG in ANTWERPEN v Ameriko.

M. Kuštrin

Tehnični, elektrotehnični in gumijevi predmeti vseh vrst na drobno in debelo. — Glavno zastopstvo polnih gumijevih obročev za tovarne automobile tovarne Walter Martiny. — Hydraulična stiskalnica za montiranje gumijevih obročev v centrali, Ljubljana, Rimska cesta 2. — Prevozno podjetje za prevoz blaga celih vagonov na vse kraje, za kar je na razpolago 10 tovornih avtomobilov.

Centrala:

Ljubljana, Rimska
cesta 2.

Podružnice: Ljubljana, Maribor, Beograd,
Dunajska c. 20, Jurčičeva ul. 9, Knez Mihajlova ul. 3.
tel. št. 470. tel. št. 133.

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sember, Split. Ekspozitura: Bled.

Ubilo na subskripcijo delnic tretje emisije.

Vsled sklepa občnega zbora, da se zviša delniška glavnica

od 8,000.000 na 24,000.000 kron z izdajo novih delnic v nominalni vrednosti 16,000.000 kron

se daje na javno subskripcijo

40.000 (štiridesettisoč) delnic po 400 kron nominalne vrednosti

pod nastopnimi pogoji:

1. Kurz nove emisije je K 520— tel quel za optirane in neoptirane delnice.
2. Dosedanji delničarji imajo predpravo, da prevzamejo vse delnice tretje emisije in zato se jim nudita za eno delnico prve ali druge emisije dve delnici tretje emisije po kurzu K 520— tel quel.
3. Ev. neoptirane delnice bo razdelil upravni svet med one podpisovalce, ki nimajo pravice opcije.
4. Subskripcijska mesta so:

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani, Dunajska cesta 38.

Podružnice Zadružne gospodarske banke v Djakovem, Mariboru, Somboru in Splitu ter ekspozitura na Bledu.

Sveopća zanatlijska banka d. d. v Zagrebu in njena podružnica v Karlovcu.

5. Subskripcija traja od 1. junija do incl. 30. junija 1921.
6. Subskribent mora izkupilo za podpisane delnice pri prijavi polno v gotovini vplačati, sicer njegova prijava ne bi prihajala v ozir.
7. Dosedanji delničarji, ki hočejo uveljaviti svojo opcijsko pravico, morajo predložiti pri prijavi ali originalne delnice ali začasna potrdila o dodelitvi delnic 1. oz. 2. emisije.
8. Dodelitev delnic po končani subskripciji si popolnoma pridržuje upravni svet.
9. Nove delnice so deležne dividende od 1. julija 1921 in opremljene s kuponom za pol leta od 1. julija do 31. decembra 1921.
10. Vsakemu subskribentu bo izdala Zadružna gospodarska banka potrdilo o številu subskribiranih delnic in o celokupnem vplačanem znesku. Po dodelitvi delnic se izroče subskribentom proti vrnitvi potrdil originalne delnice ali začasna potrdila o številu dodeljenih delnic. Začasna potrdila se kasneje zamenjajo za originalne delnice.
11. Subskribentom, katerim se niso mogle dodeliti delnice ali ne v subskribirani višini, se vrne tozadevni znesek, oz. prebitek 15. julija 1921.
12. Kolikor znaša izkupilo za novo izdane delnice več kakor njihova nominalna vrednost, pripade v smislu § 7 pravil po odbitku emisijskih stroškov rezervnemu zakladu.

V Ljubljani, meseca maja 1921.

Upravni svet Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani.